

Apskritojo stalo diskusija apie antrąjį *Lietuvos kultūros tyrimų* numerį

Ringailė Stulpinaitė

2012 metų spalio pabaigoje, išleidus antrąjį *Lietuvos kultūros tyrimų* numerį, skirtą aptarti kultūros dabarties ir ateities perspektyvas, Lietuvos kultūros tyrimų institute buvo surengta apskritojo stalo diskusija. Diskusijos iniciatoriai buvo leidinio *Lietuvos kultūros tyrimai* redaktorių kolegija, taip pat dalyvavo leidinio straipsnių autoriai ir kolegos, tarp jų dr. Žilvinė Gaižutytė-Filipavičienė, dr. Stanislovas Juknevičius, dr. Rita Repšienė, dr. Vytautas Rubavičius, Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vedėja dr. Rūta Pileckaitė ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Regionų kultūros skyriaus vedėja Irena Seliukaitė.

Ši apskritojo stalo diskusija buvo lyg Muziejų metų palydėtuovės, aptariant svarbiausius su muziejų perspektyvomis susijusius klausimus ir problemas. Pasak dr. Repšienės, patvirtinus ilgalaikę „Lietuvos kultūros raidos XX–XXI a. sandūroje tyrimai: tapatybės ir atmintys“ programą, kuri bus vykdoma Lietuvos kultūros tyrimų institute, iškykla klausimų, į kuriuos reikėtų atsakyti, nes tai itin aktualu instituto bendruomenei ir plačiajai visuomenei. Norint apibrėžti metų aktualijas, pirmiausia derėtų aptarti esmines kultūros problemas ir kalbėti apie muziejų padėtį šiandien.

Diskusiją pradėjęs dr. Vytautas Rubavičius pirmiausia iškėlė nacionalinio identiteto problemą ir tinkamą kultūros sklaidą. Anot Rubavičiaus, nacionalinis identitetas svarbus formuojant ir individo tapatumą, tačiau tam reikia bendresnio kultūros supratimo. Derėtų stiprinti lietuviškąsias kultūros pajėgas. Estija yra tinkamas pavyzdys, nes vienas iš šios valstybės politikos tikslų yra skatinti nacionalinės kultūros sklaidą ne tik Estijoje, bet ir Europoje. Rubavičius teigia, kad didėjant emigracijos mastams, kaip tik derėtų vis labiau koncentruotis ties savo šaknimis ir savo kultūra, antraip galiausiai išseks ir paskutinės lietuviybės bei mūsų kultūros apraiškos. Vienas iš kultūros tyrimų uždavinių turėtų būti skatinti deramą kultūros politiką ir atsakingesnį lietuviybės tausojimą bei vertinimą. Reikia turėti aiškų supratimą apie savo kultūrą, identitetą, kad galėtume judėti pirmyn. Tačiau viso to ugdymas ir plėtojimas turėtų būti skatinamas valstybiniu mastu ir neturėtų būti nurašomas kaip neaktualus dalykas.

Kultūros samprata yra vienas tų veiksnių, dėl kurių dažniausiai nesutariama, taip atveriant kelią dar gausesnei problemų lavinai. Lietuvos kultūros tyrimų instituto direktorės pavaduotojas dr. Juknevičius mano, kad būtų puiku išana-

lizuoti įvairias kultūros sampratas ir jų sklaidą Lietuvoje, nes priklausomai nuo to, kaip mes suprantame kultūrą, taip ji ir formuojasi. Tik sprendžiant problemas nuosekliai, iš pagrindų, galimi teigiami pokyčiai.

Tapatumo išsaugojimo klausimas ypačingai aktualus, kalbant apie regioninę kultūros plėtrą. Lietuvos kultūros ministerijos Regionų kultūros skyriaus vedėja Irena Seliukaitė mano, kad šiandien itin svarbu išsaugoti tų penkių etnografinių regionų tapatumą ir savitumą. Tapatumo tyrimai, kuriuos minėjo Vytautas Rubavičius, labai svarbūs regioniniu aspektu, kad galėtume padėti tiems kultūros žmonėms (muziejininkams, kultūros centrų darbuotojams), kurie savo darbu kasdien stengiasi mūsišką kultūrą saugoti, puoselėti ir skleisti gražiausiomis prasmėmis. Tik turint kultūrinį pagrindą, galima leisti į įvairias interpretacijas ir ugdytis pagarbą kitoms kultūroms. Taip pat būtų labai reikalingas ir kultūros politikos tyrimas, siekiant išsiaiškinti, kiek iš tikrųjų skiriama dėmesio ir investicijų kultūrai Lietuvoje, kaip formuojama kultūros politika, kiek, ir ar iš viso ji pažengė per tą nepriklausomybės laikotarpį.

Kultūros srityje dirbantys asmenys taip pat atsakingi tiek už kultūrinio suvokimo formavimą visuomenėje, tiek už kultūros sklaidą ir puoselėjimą, kad ji taptų neatsiejama kasdienio žmonių gyvenimo dalimi. Pasak Kultūros ministerijos Informacinės visuomenės plėtros skyriaus vedėjos dr. Rūtos Pileckaitės, nagrinėjant muziejų veiklos programas, galima pastebėti, kad jos dažnai beveik nesiskiria, todėl sunku išžvelgti kokį nors aiškesnį paties muziejaus formuojamą įstaigos identitetą.

Dr. Gaižutytė-Filipavičienė išskėlė ir muziejų edukacinių išteklių problemą. Bendraujant su muziejais, pastebėta, kad šie ištekliai po truputį formuojami, tačiau vis dar akivaizdžiai trūksta. Negana to, patys darbuotojai nėra paruošti dirbti su naujomis technologijomis, nesuvokia jų svarbos ir nemoka tinkamai jomis naudotis. Reikėtų semtis patirties iš kitų šalių, pavyzdžiui, Čekijoje yra muzeologijos institutas, Lietuvoje taip pat tokios institucijos reikia, kad galėtų dirbti kryptingiau. Nors Lietuvoje muziejų daug ir jie jau turi vienkokių ar kitokių informacinių išteklių, tačiau turinio klausimo negalime pamiršti. Svarbu ne tik kas pateikiama muziejuose, bet ir tai, kaip pateikiama, ką norima tuo pasakyti, ką galima sužinoti. Reikėtų tinkamo teorinio reflektavimo, nes panašu, kad muziejų darbuotojai patys jau nebegali dorotis su kylančiomis problemomis.

Muziejų darbuotojai privalo suprasti, jog savo lankytojus reikia išsiugdyti, mokėti juos pritraukti. Būtent tam ir reikalingos edukacinės programos, bendros pastangos, noras ir atsakingas požiūris į kultūrą ir muziejininkystę. Aišku viena, tam, kad naujos raiškos ir informacijos pateikimo formos būtų tinkamai įsisavintos, reikia intelektualinio kapitalo, teorinių ir praktinių žinių. Todėl muziejai ir kultūros sektorius apskritai, turėtų nebijoti įsileisti daugiau mokslo žmonių. Visa tai sujungus, muziejų veikla gali būti labai įdomi ir naudinga. Galimybes reikia kuo plačiau išnaudoti.

Norint spręsti minėtas problemas, Kultūros ministerija ir Kultūros tyrimų institutas turėtų suvienyti jėgas, kad būtų pasiekta geriausių rezultatų ir teigiamų pokyčių muziejininkystės ir kultūros plėtros srityje.